

Дикусар Д. В.
студентка 1-го курсу магістратури факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Заснуванню Державного бюро розслідувань передувала ціла низка спроб створити незалежний, прозорий і ефективний орган, діяльність якого спрямована на боротьбу із корупцією у вищих ешелонах влади. Так, один за одним, зароджувалися проекти створення Національного бюро розслідувань, Національної служби розслідувань, Національного бюро антикорупційних розслідувань, Національного антикорупційного бюро, тощо. Проте жоден із вказаних органів не розпочав своє функціонування так, як того передбачала його програма чи інший профільний проект.

При цьому, присутня у органах державної влади і в правоохоронних органах корупція, продовжує становити загрозу для політичної та економічної стабільності країни та пануванню верховенства права. В зв'язку з цим, актуальною залишається потреба у запровадженні ефективного механізму боротьби з корупцією.

Діяльність ДБР була передбачена ще ч. 4 ст. 216 КПК України 2012 року та була перенесена до оновленого КПК, зі змінами, які відбулися у 2017 році.

Незважаючи на високі цілі, поставлені перед ДБР, серед науковців і правників практиків не має єдиної та узгодженої точки зору щодо дійсної необхідності створення цього органу. Так, говорячи про ризики, правниками було вказано на такі.

По-перше, створення ДБР може потягнути за собою безлад в існуючій правоохоронній системі, пов'язаний із переходом від інших правоохоронних органів до ДБР значної частки професіоналів у сфері боротьби зі злочинністю.

Також при неналежному законодавчому регулюванню функцій, повноважень і обов'язків органу існує можливість перетворення його на репресивний. Оскільки можливе його позиціонування як такого, що буде знаходитись над усіма органами державної влади, що, як наслідок, загрожуватиме їх нормальній діяльності. (Скулиш, Є. Проблемні питання створення державного бюро розслідувань / Є. Скулиш // Вісник Національної академії правових наук України : зб. наук. праць. 1993-. — 2013. — № 4 (75). — 312 с. — С. 211).

ДБР було створено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 лютого 2016 р. № 127. Механізм утворення цього органу передбачений ЗУ «Про Державне бюро розслідувань» від 12 лис-

топада 2015, а формування особового складу передбачене Порядком проведення конкурсу для призначення на посади у Державному бюро розслідувань, затвердженого Наказом ДБР від 14 лютого 2018 № 13.

Державне бюро розслідувань — правоохоронний орган, до структури якого буде входити центральний апарат, 7 територіальних управлінь, спеціальні підрозділи, та інші заклади і установи. У складі Державного бюро розслідувань передбачається діяльність слідчих, оперативних та інших підрозділів.

Формування кадрового складу ДБР, включаючи директора, першого заступника та заступника, відбуватиметься на конкурсних засадах. Так, ЗУ «Про Державне бюро розслідувань» закріплено, що з цієї метою створюється конкурсна комісія.

Склад конкурсної комісії, що призначає директора ДБР, його заступників, директорів територіальних органів і керівників підрозділів центрального апарату ДБР та їхніх заступників є відмінним від складу комісії, діяльність якої спрямована на призначення на посади інших працівників ДБР.

У першому випадку, до комісії входять по три особи, визначені Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України.

Відповідно, у другому випадку вона формується із п'яти осіб, з яких мінімум три є представниками Бюро. До складу цієї комісії також можуть бути залучені представники громадських об'єднань і представник Ради Громадського контролю Державного бюро розслідувань.

З огляду на те, що на момент написання тез доповідей Бюро перебуває у процесі створення, вважаємо за доцільне проаналізувати діяльність вже діючої Комісії щодо призначення директора ДБУ і його заступників та Комісії по відбору працівників органу.

Враховуючи важливість поставлених перед обома комісіями завдань, розглянемо вимоги до членів Конкурсної комісії щодо призначення директора ДБУ. За змістом абз. 2 ч. 3 ст. 11 ЗУ «Про Державне бюро розслідувань», членами Конкурсної комісії можуть бути особи, які мають бездоганну ділову репутацію, вищу юридичну освіту, високі професійні і моральні якості, суспільний авторитет. Вимоги до Комісії по відбору працівників органу встановлені Порядком проведення конкурсу для призначення на посади у Державному бюро розслідувань (Закон України «Про Державне бюро розслідувань». // Відомості Верховної Ради України. — 2016. — № 6. — С. 5). Згідно з п. 6 Розділу 2 Порядку, кандидат — представник громадського об'єднання у складі Комісії: є громадянином України; має вищу юридичну освіту; володіє державною мовою; є визнаним фахівцем у сфері правоохоронної діяльності або експертом з питань права; має бездоганну ділову репутацію, високі професійні та моральні якості.

Слід звернути увагу на наявність у змісті наведених положень таких оціночних понять, як високі професійні, моральні якості та суспільний авторитет, бездоганна ділова репутація, критерії відповідності яким надалі ні законом, ані іншими нормативно-правовими актами ніяк не конкретизуються.

Також викликає питання уже проведена процедура формування Конкурсної комісії. Порядком про проведення конкурсу для призначення на посади у Державному бюро розслідувань, не регламентовано порядок утворення комітету з відбору представників громадських об'єднань, що затверджує склад конкурсних комісій, порядок відбору учасників вказаного комітету, вимоги до учасників комітету; критерії невідповідності представників громадських об'єднань під час визначення складу конкурсних комісій; вид голосування та кількість турів голосування (Ярош З. Відкритий лист Асоціації адвокатів України та Асоціації правників України [Електронний ресурс] / З. Ярош, А. Стельмашук // ЮрЛіга. — 2018. — Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/6JRRv8>).

Результати роботи Комітету з відбору представників громадських об'єднань до складу Комісії щодо затвердження складу Конкурсної комісії були оприлюднені в лютому 2018 року. Однак, досі залишається не оприлюдненою інформація щодо повного переліку кандидатів та рішення щодо затвердження складу Конкурсної комісії.

Таким чином, членів Конкурсної комісії було обрано без дотримання принципів прозорості та відкритості діяльності органу для суспільного та громадського контролю.

Наступним ключовим моментом у доборі кадрів на посади у ДБР є встановлені Законом та Порядком квоти, що стосуються попереднього місця роботи осіб-претендентів.

Вважаємо, що добір кандидатів, серед яких буде лише невелика частка осіб, що вже працювали в правоохоронних органах, є, безсумнівно, кроком уперед у формуванні принципово нового та неупередженого органу, діяльність якого спрямована на протидію корупції. Проте, для забезпечення ефективної роботи вказаного органу вважаємо за необхідне доповнити статтю 14 ЗУ «Про Державне бюро розслідувань» положенням, що зобов'яже осіб-кандидатів, без досвіду роботи в правоохоронних органах, пройти належну підготовку під час початкового формування ДБР.

Таким чином, слідчі та оперативно-розшукові підрозділи більше ніж наполовину будуть складатися з осіб, які мають відповідний стаж роботи в галузі права. При цьому, кваліфікаційні вимоги та критерії професійної придатності для зайняття посад у Бюро затверджуються Директором Державного бюро розслідувань. Але необхідний стаж роботи прямо не вказується ні в ЗУ «Про Державне бюро розслідувань»,

ні в Порядку проведення конкурсу для призначення на посади у Державному бюро розслідувань (Баганець, О. ДБР, НАБУ і ГПУ: проблема розподілу повноважень / Олексій Баганець // Юридичний вісник України: Загальнонац. правова газ. — 2017. — 8-14 грудня (№ 49). — С. 10).

Отже, можна зробити висновок, що Державне бюро розслідувань є органом, створення якого є суспільно необхідним. При цьому механізм його формування є недосконалим та потребує подальшої конкретизації та удосконалення, задля можливості у подальшому виконувати покладені на Державне бюро розслідувань обов'язки та досягати поставлених цілей.

***Науковий керівник:** доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент **Свида Олексій Георгійович**.*

Дячук А. О.

студентка 1-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Державне бюро розслідувань є новим органом, який здійснює правоохоронну діяльність, вимоги до створення якого було передбачено при вступі до Ради Європи.

12 листопада 2015 року Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про Державне бюро розслідувань», який визначив правові основи організації та діяльності Державного Бюро розслідувань, а Постановою Кабінету Міністрів України № 127 від 29 лютого 2016 року цей орган було створено.

Україна чекала на створення Державного бюро розслідувань близько 20 років. За вимогою Ради Європи було поставлено за мету побудувати бюро менше ніж за рік без будь-якої підтримки політичних організацій та партій, але за підтримки широких мас громадянського суспільства та міжнародних партнерів.

Вже у вересні 2018 року цей орган повинен розпочати перші розслідування.

До основних засад організації та діяльності Державного бюро розслідувань належать: